

**Skarga pauliańska. Ochrona
wierzyciela w razie
niewypłacalności dłużnika.
Komentarz do art. 527–534
KC i przepisów powiązanych
(KRO, PrUpad, KPC, KK)**

Wydanie 4.

Przedmowa

Przekazuję w Państwa ręce czwarte wydanie książki. W stosunku do poprzedniego wydania aktualne zostało uzupełnione o nowe orzecznictwo, stanowiska teoretyków i spostrzeżenia dotyczące funkcjonowania skargi oraz uwarunkowania praktyczne związane z procesem egzekucji wyroków ze skargi pauliańskiej, szczególnie na styku prawa cywilnego i administracyjnego, a także możliwości mediacji przeprowadzanej w celu zaspokojenia przez osobę trzecią wierzyciela dłużnika pierwotnego. Została tym samym poszerzona analiza art. 533 KC, wzbogacona o kolejne doświadczenia zdobyte na salach sądowych, i wyrażone w ciekawych orzeczeniach sądowych. Niewątpliwie instytucja skargi pauliańskiej jest jedną z tych niewielu instytucji, której powstanie sięga Starożytnego Rzymu, ale myliłby się ten, który by uważał, że okres swego rozwoju ma już za sobą. Wręcz przeciwnie. Z roku na rok ma się coraz lepiej, o czym świadczą zarówno głosy teoretyków, jak i przede wszystkim bogata judykatura, która jest coraz ciekawsza i liczniejsza oraz odnosi się do coraz bardziej skomplikowanych stanów prawnych. Świadczy to o tym fakt, że judykatura coraz dogłębniej analizuje tę instytucję dostrzegając wielowątkowość, nie tylko co do stanu faktycznego, ale przede wszystkim stanu prawnego oraz przenikanie się różnych elementów prawa administracyjnego, rodzinnego, cywilnego i karnego. Można zatem stwierdzić, że instytucja ta wykorzystywana jest w coraz to większym obszarze szeroko rozumianego prawa, zarówno w obszarze prawa cywilnego, jak i rodzinnego oraz gospodarczego. Znajduje zastosowanie w tych obszarach, w których do tej pory jej istnienie było ledwo zauważalne – jak chociażby w stosunkach między małżonkami przy podziale dorobkowego majątku. Niewątpliwie instytucja ta zasługuje na to, aby być przedmiotem dalszych opracowań i analiz, co potwierdzić może chociażby dynamiczny rozwój Prawa upadłościowego w którym elementy bezskuteczności również ewoluują. Niemniej nawet niewielkie porównanie na przełomie kilku ostatnich lat jej funkcjonowania pozwala stwierdzić, że mimo wielu orzeczeń sądów, w tym Sądu Najwyższego, niektóre obszary funkcjonowania skargi dalej pozostają poza zainteresowaniem zarówno judykatury, jak i ustawodawcy, mimo coraz większej

ilości spraw, w tym już słynne zastosowanie skargi do sfery prawa podatkowego, która nadal w praktyce stwarza problemy w egzekucji, chociażby ze względu na brak przewidzianej w ustawie ochrony interesów osoby trzeciej, której w procesie egzekucji zabierany jest majątek, a nie majątek dłużnika.

Dlatego pozostaje aktualny postulat prowadzenia dalszych działań edukacyjnych, rozpowszechniania tej instytucji w kontekście ochrony praw osób trzecich. Stąd też w aktualnym wydaniu problemowi ochrony osób trzecich poświęcono wiele miejsca. Poglądy wyrażone w komentarzu wynikają z konieczności wypełnienia luki w dotychczasowym dorobku judykatury, z jednej strony, mogą być bodźcem dla doktryny do wyrażania swojej opinii, z drugiej zaś strony, wobec braku regulacji ustawowej i jednoznacznego stanowiska teoretyków prawa nadal sytuacja osoby trzeciej w niektórych sytuacjach budzi wątpliwości i wymaga zainteresowania. Szczególnie interesujące są rozważania, które dotyczą funkcjonowania tej instytucji w obszarze prawa podatkowego – gdzie co rusz pojawiają się głosy o niedopuszczalności wykorzystywania skargi na gruncie prawa publicznego. W pewnym zakresie orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego zamknęło dyskusję na poziomie judykatury, akceptując aktualne stanowisko Sądu Najwyższego, niemniej Trybunał wskazał na wątpliwości związane ze stosowaniem skargi pauliańskiej do spraw podatkowych i mimo dostrzeżenia specyfiki zobowiązań podatkowych niewiele zostało w tej materii zrealizowane.

Innym obszarem, który nadal budzi wiele wątpliwości, zarówno judykatury, jak i doktryny, jest postępowanie egzekucyjne i przeciwegzekucyjne oraz zabezpieczenia roszczeń itp. Aktualnie obowiązujące przepisy KPC, takie jak art. 840, 841 i 842 KPC, wskazują, że problem funkcjonowania skargi w tym obszarze będzie się rozwijał. Nadal jednak brakuje realnego ustawowego zapisu regulującego prawa dłużnika pauliańskiego, stąd posiłkowanie się przepisami obowiązującymi obecnie i próba zastosowanie ich *per analogiam*. Również Prawo restrukturyzacyjne zawiera regulacje dotyczące skargi pauliańskiej – przy czym wielokrotne uproszczenie procedury i przekazanie uprawnień sądowi do stwierdzenia bezskuteczności czynności bez przeprowadzenia postępowania, może budzić wątpliwości na gruncie praw osoby trzeciej. Można zatem stwierdzić, że obszar zastosowania skargi się powiększa, a jej praktyczne i teoretyczne znaczenie rośnie.

W niniejszym opracowaniu starałam się odnieść zarówno do ugruntowanego już orzecznictwa sądów, jak i nowych regulacji. Starałam się również zasygnalizować te problemy, które sama napotykałam w swojej praktyce oraz dokonać próby ich rozwiązania. Niektóre z nich stały się przedmiotem pogłębionej analizy, inne zostały jedynie zasygnalizowane i wymagają pogłębionych studiów. Moim celem było, aby każde zagadnienie, które zostało przeze mnie

poruszone w komentarzu było omówione na tyle, aby stanowiło dla Czytelników praktyczną wskazówkę co do działania lub do wyrażenie swego odmiennego stanowiska.

Mam nadzieję, że niniejsze opracowanie będzie pożyteczne dla Czytelników i pomoże przy analizowaniu spraw, przygotowywaniu pism i obrony interesów Klientów. Mam też nadzieję, że opracowanie oddane w ręce Czytelników stanie się inspiracją do własnych wędrówek wśród meandrów różnych regulacji funkcjonowania skargi pauliańskiej. Ufam również, że książka będzie pomocna w codziennej pracy.

Jednocześnie bardzo dziękuję Czytelnikom, którzy podzielili się uwagami i swoimi doświadczeniami, które wzbogaciły tę publikację.

Warszawa, sierpień 2020 r.

Maria Jasińska

[Przejdź do księgarni →](#)